

ULOGA MUZEJA U RAZVOJU TURIZMA - MUZEJ SINJSKE ALKE

Živalj, Klara

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:748439>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-06-27**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**ULOGA MUZEJA U RAZVOJU TURIZMA –
MUZEJ SINJSKE ALKE**

Mentor :

doc. dr. sc. Davorka Mikulić

Student:

Klara Živalj

Split, rujan 2018.

SADRŽAJ:

1. UVOD	2
2. POJAM I FUNKCIJE MUZEJA	3
2.1. Definicija muzeja	4
2.2. Funkcije muzeja.....	5
2.3. Uloga suvremenog muzeja	7
3. POVIJESNI I KULTURNI RAZVOJ GRADA SINJA	9
3.1. Povijest grada.....	9
3.2. Kulturni resursi	11
3.2.1. Materijalna kulturna baština	11
3.2.2. Nematerijalna kulturna baština	14
3.2.2.1. Sinjska alka	14
3.2.2.2. Velika Gospa	15
3.3. Kulturni i vjerski turizam grada Sinja.....	16
4. MUZEJ SINJSKE ALKE	18
4.1. Organizacija i sadržaji muzeja.....	21
4.2. Uloga lokalne zajednice u djelovanju muzeja.....	23
4.3. Uloga Muzeja Sinjske alke u kreiranju turističke ponude grada Sinja	26
5. ZAKLJUČAK	28
SAŽETAK	29
SUMMARY	30
LITERATURA	31

1.UVOD

Kultura je osnova turističkom proizvodu mnogih zemalja i glavni razlog zašto ih turisti uopće posjećuju. Želja za upoznavanjem novih, drugačijih kultura bila je motiv putovanjima još od rimskih i grčkih vremena. Kulturno nasljeđe daje određenu specifičnost i autentičnost destinaciji, te je čini prepoznatljivom i posebnom i na njemu se često temelje konkurentske prednosti u odnosu na druge destinacije. Osim odlazaka na kazališne predstave ili folklorne priredbe, posjećivanje muzeja se svrstava u aktivnosti koje upotpunjuju doživljaj turista i omogućuju stvaranje konkretnije slike o određenoj zemlji, regiji ili mjestu. Muzeji također traže načine kako pružiti inovativnu, nesvakidašnju i uzbudljivu prezentaciju svojih eksponata i kreirati živu atmosferu. S obzirom na dinamičnost turističkog tržišta zadaća muzeja je da reagiraju na takav razvoj. Grad Sinj posjeduje bogatu kulturno-povijesnu baštinu, a upravo se Muzej Sinjske alke ističe kao institucija koja pruža suvremeni prikaz povijesti i kulture, važan kako za turiste tako i za lokalno stanovništvo.

Kulturne ustanove se suočavaju sa izazovom da neprestano drugačije i na nov način predstavljaju svoju ponudu kako bi potaknuli posjetitelje na ponovni dolazak. Važno je za svaku zbirku stvoriti jedinstvenu prodajnu ponudu koja će doprinijeti identificiranju te kulturne ustanove na globalnom tržištu. Glavni cilj rada je ukazati na ulogu muzeja u životu lokalnog stanovništva i kreiranju turističke ponude destinacije. Promatrajući osnove na kojima je nastao Muzej Sinjske alke i njegovo djelovanje uočljivo je kako je zaista iskorišten potencijal kulturno-povijesne baštine grada Sinja. Predočavanje tradicije kroz multimedijalne sadržaje omogućilo je njegovo prepoznavanje na međunarodnoj razini gdje se istaknuo ne samo suvremenom arhitekturom nego i interpretacijom kulturnog nasljeđa korištenjem suvremene tehnologije.

U radu su korištene metode dedukcije i indukcije, analize i sinteze, te komparativna i opisna metoda.

Rad je strukturiran u pet dijelova. Nakon uvodnog dijela u drugom dijelu rada teorijski je obrazložen pojam i definicija muzeja, njegove funkcije, te sama uloga muzejskih institucija u kulturi. Treći dio rada odnosi se na povijest grada Sinja i njegov kulturni razvoj, spomenike i povijesne objekte i atrakcije, a donosi i sažeta potpoglavlja o Sinjskoj alci i Velikoj Gospi. U četvrtom dijelu opisuje se značenje Muzeja Sinjske alke u kreiranju turističke ponude, a u posljednjem dijelu rada sustavno se iznose zaključci obrađene teme.

2. POJAM I FUNKCIJE MUZEJA

Muzej je institucija zasnovana s ciljem da kulturnu baštinu pokazuje javnosti. Riječ „muzej“ prisutna je u svakodnevnoj uporabi, ali ga nije lako definirati.¹ Povijesni razvoj pokazuje da su se muzeji razdvojili u niz specijaliziranih ustanova pa tako danas imamo prirodoslovne, arheološke, nacionalne, etnografske, tehničke te umjetničke muzeje i galerije.² Odgovornost muzeja leži u očuvanju, održavanju i interpretaciji materijalne i nematerijalne kulturne baštine, a njegova upravljačka tijela zajedno sa svima koji se bave usmjeravanjem i nadzorom za primarnu odgovornost imaju zaštitu i promicanje baštine, kao i ljudskih, fizičkih i financijskih sredstava korištenih u tu svrhu.³

Muzeji čuvaju pohranjenu materijalnu kulturu prošlosti, a ta materijalna kultura i svi njeni sadržaji nose svoja individualna i autentična obilježja. No, svi ti muzejski sadržaji nisu stigli u muzeje odjednom, u jednom trenutku, niti su pristizali određenim redoslijedom. Veliki dio toga sadržaja, koji se kasnije razvio u zbirke prikupili su i objedinili pojedinci. Na taj način razvio se pojam grupnog identiteta i osobne povezanosti koji su postali duboko ugrađeni u muzejski jezik.⁴ Identitet kao jedan dio muzejskog djelovanja postaje element spoznaje o postojanju i korijenima iz prošlosti ali i svega onoga što budi pripadnost nekom mjestu, religiji, kulturi, civilizaciji, skupini, području, narodu ili obitelji u čovjeku. Muzej je u suštini osnovan kako bi podigao razinu komunikacije s javnošću i redefinirao zajednički ukus. Primarni razlog za posjet muzejskih institucija jest prenijeti informacije, potvrditi, osnažiti i proširiti postojeća znanja i uvjerenja posjetitelja. Obilazeći muzejske izložbe posjetiteljima je najvažnije da na zabavan način rezoniraju sva svoja dosadašnja iskustva, a da im se ujedno pruži svježa informacija koja će obogatiti njihov pogled na kulturu i svijet. Predmeti, objekti, sadržaji, zbirke i cjeline kulturne baštine sadržavaju osobine kojima se mogu izraziti pojedini identiteti.⁵

¹ Gob, A., Drouguet, N., (2007.): Muzeologija: povijest, razvitak, izazovi današnjice. Antribarbus: Zagreb, str. 38.

² Muzej, Wikipedija, raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Muzej> , [pristupljeno 30.08.2018.]

³ ICOM, (2017.): ICOM Code of ethics in museums, raspoloživo na: <https://icom.museum/wp-content/uploads/2018/07/ICOM-code-En-web.pdf> , [pristupljeno 30.08.2018.], str. 2.

⁴ M Pearce , S., (1997.): Museums, objects and collections, Smithsonian books, raspoloživo na: https://books.google.hr/books?id=M6aZBwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false , [pristupljeno 30.08.2018.]

⁵ Maroević, I., (1993.): Uvod u muzeologiju, Zavod za informacijske studije, str. 99.

Muzej kao skup različitih aktivnosti u kojima sudjeluju brojne društvene zajednice izlažući svoje ideje predstavlja jednoga od činitelja kulturne intervencije gdje se prezentiraju sadržaji oblikovani prema željama i potrebama zajednice. Uključivanjem u društveni život zajednice u kojoj djeluju i koju predstavljaju muzeji postaju mediji kulture koji potiču društvene promjene kako bi eliminirali socijalnu isključenost, promiču razvoj kulturno-društvene uključenosti i omogućuju ugodno okruženje za rast i stvaranje zajednice⁶

2.1. Definicija muzeja

Muzej je iznimno kompleksna i multifunkcionalna institucija.⁷ ICOM-ova postojeća definicija usvojena 2007. godine u Beču glasi: „Muzeji su neprofitne trajne institucije na usluzi društvu i njegovom razvoju, otvoreni su javnosti, te sakupljaju, čuvaju, istražuju, komuniciraju i izlažu fundus u svrhe izučavanja, edukacije i užitka kako u stvarnim tako i u materijalnim dokazima o ljudima i njihovoj okolini“.⁸

Smatra se da su muzeji ti koji naglašavaju važnost međukulturnoga i međugrupnoga dijaloga, promiču suradnju između svojih dionika i lokalne zajednice i zastupaju raznovrsne politike jednakovrijednosti svih kulturnih i grupnih doprinosa. Muzej se sagledava i kao ustanova koja potencira interakciju između mnogobrojnih individualnih kultura, u čijem se središtu razmišljanja nalaze muzejske izložbe. Prema ICOM-ovom etičkom kodeksu, muzeji su zaduženi za očuvanje i promicanje prirodnog i kulturnog nasljeđa, odnosno, za upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom kao i resursima koji svjedoče i prenose znanja.⁹ Kako bi ispunili sva zaduženja inicira se suradnja s društvenim zajednicama iz kojih zbirke i potječu kako bi se mogao uvažiti i cjelovito predstaviti njihov prirodni i kulturni kontekst. Kroz djelovanje muzeja naglašava se upravo ta društvena komponenta koja je usmjerena na dobrobit svih aktera društvene zajednice i njihovo kulturno sazrijevanje. Da bi se zajednica mogla duhovno i teritorijalno razviti u skladu sa svojim karakteristikama koriste se programi

⁶ Brstilo, I., Jelavić, Ž., (2010.): Kultura kao prostor mogućnosti: muzej kao čimbenik društvene integracije, raspoloživo na: [file:///C:/Users/acer/Downloads/jelavic_145_160_ETNOLOSKA_ISTRAZIVANJA_15_3%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/acer/Downloads/jelavic_145_160_ETNOLOSKA_ISTRAZIVANJA_15_3%20(5).pdf), [pristupljeno 30.03.2018.], str. 155.

⁷ Gob, A., Drouguet, N., (2007.): Muzeologija: povijest, razvitak, izazovi današnjice. Antribarbus: Zagreb, str. 45.

⁸ ICOM, raspoloživo na: <https://icom.museum/en/activities/standards-guidelines/museum-definition/>, [pristupljeno 30.08.2018.]

⁹ ICOM, (2006): Etički kodeks za muzeje, Maison de'UNESCO, Francuska, raspoloživo na: <http://www.icom-croatia.hr/wp-content/uploads/2011/11/Eticki-kodeks-za-muzeje.pdf>, [pristupljeno 30.08.2018.]

osposobljavanja i usvajanja novih znanja pri čemu je važno prilagoditi cijeli sadržaj svim društvenim skupinama, posebice onima manje aktivnima i društveno izoliranima. Iz toga razloga kao ključni motiv muzejskog rada i stvaranja navodi se briga o interesima svih društvenih skupina, međusobno uvažavanje i prilagodba njihovim mogućnostima.¹⁰ Stoga je vidljivo da cilj muzeja kao institucije nije samo izlaganje i očuvanje kulturne baštine, već i društveni angažman. Upravo kroz rad s ranjivim skupinama muzeji nastoje doprijeti do šire publike kako bi potaknuli i olakšali njihovu socijalnu participaciju. Kreativne radionice, raznovrsni obrazovni programi, umrežene komunikacije i interaktivne učionice koriste se kao sredstva kojima muzeji u svoj rad i djelovanje uključuju društveno osjetljive osobe te time pripomaže njihovoj integraciji u zajednicu, a krajnji rezultat je realiziranje novih ideja i suzbijanje socijalne isključenosti. Razvijanjem suradnje muzeja i društvene zajednice potiče se komunikacija i interakcija, a promiče se međusobna suradnja. Svaka muzejska institucija može putem raznovrsnih projekata i studija postati inicijator i važan faktor za pokretanje društvenih promjena.¹¹

2.2. Funkcije muzeja

ICOM-ov Etički kodeks za muzeje propisuje minimalne standarde profesionalne prakse i djelovanja za muzeje. Kodeks održava načela koja je prihvatila međunarodna muzejska zajednica te navodi kako:¹²

1. Muzeji čuvaju, tumače i promiču prirodno i kulturno nasljeđe čovječanstva.
2. Muzeji koji imaju zbirke čuvaju ih za dobrobit društva i njegovog razvitka.
3. Muzeji čuvaju osnovna svjedočenja o stjecanju i prenošenju znanja.
4. Muzeji pružaju mogućnosti za vrednovanje, razumijevanje i upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom.
5. Muzeji čuvaju resurse koji pružaju mogućnosti za druge javne službe i usluge.
6. Muzeji blisko surađuju sa zajednicama iz kojih njihove zbirke potječu, kao i s onima kojima su one namijenjene.

¹⁰ Brstilo, I., Jelavić, Ž., (2010.): Kultura kao prostor mogućnosti: muzej kao čimbenik društvene integracije, raspoloživo na: [file:///C:/Users/acer/Downloads/jelavic_145_160_ETNOLOSKA_ISTRAZIVANJA_15_3%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/acer/Downloads/jelavic_145_160_ETNOLOSKA_ISTRAZIVANJA_15_3%20(5).pdf), [pristupljeno 30.03.2018.], str. 150.

¹¹ Ibidem, str. 157.

¹² ICOM, (2006): Etički kodeks za muzeje, Maison de'UNESCO, Francuska, raspoloživo na: <http://www.icom-croatia.hr/wp-content/uploads/2011/11/Eticki-kodeks-za-muzeje.pdf>, [pristupljeno 17.09.2018.]

7. Muzeji rade u skladu sa zakonom.
8. Muzeji rade na profesionalan način.

Muzeji, zajedno sa svojim upravnim tijelima odgovorni su zaštititi i promicati materijalno i nematerijalno prirodno i kulturno nasljeđe kao i sve fizičke, ljudske i financijske resurse korištene u tu svrhu. Imaju obvezu sakupljati i čuvati sve svoje zbirke i pripadajuću dokumentaciju. Jednako tako moraju preuzeti odgovornost za brigu i tumačenje znanja koje se u tim zbirkama čuva. Neophodan dio u promicanju baštine je interakcija muzeja i zajednice kako bi se privukla šira publika. Korištenjem raznih specijalnosti, vještina i fizičkih resursa dolazi do razmjene istih i pružanja usluga kao proširenja muzejske djelatnosti. Muzejske zbirke uključuju snažnu srodnost s lokalnim, regionalnim, nacionalnim i drugim identitetima stoga trebaju pokušati razviti partnerstva s muzejima u zemljama koje su izgubile bitan dio svoje baštine. Muzeji su obavezni pridržavati se međunarodnih, regionalnih, nacionalnih i lokalnih zakona i sporazuma, te bi trebali zaštititi javnost od ilegalnog ili neetičnog profesionalnog ponašanja.¹³

Osnovne funkcije muzeja su: funkcija izlaganja, funkcija čuvanja, znanstvena funkcija i animacijska funkcija. Funkcija izlaganja zagovara mišljenje da je svrha muzeja u prezentiranju zbirke predmeta ili vrijednosti kulturnog značaja radi zabave, zadovoljstva i izobrazbe publike. Muzejska komunikacija donosi informacije, poduke i bitna je za zabavu i dokumentaciju. Muzej je mjesto sabiranja i čuvanja baštine te kao takav mora osigurati zaštitu zbirki od krađe i propadanja uzrokovanog djelovanjem raznih čimbenika koji mogu uništiti cjelovitost ili opće stanje predmeta. Njegova zadaća je da određenim sredstvima sačuva djelo od djelovanja vremena koliko god je to moguće. Kako bi ispunio znanstvenu funkciju, potrebno je da muzej provodi razna proučavanja muzejskih predmeta i njihova konteksta. Istraživanja mogu provoditi muzejski djelatnici u samom muzeju, ali i u suradnji s vanjskim stručnjacima. Nužno je da muzej konstantno upotrebljava moderna znanstvena saznanja kako bi se mogao dalje razvijati. Zadnja navedena funkcija muzeja, animacijska, odnosi se na uključivanje muzeja u kulturni i društveni život svog grada i regije. Animacijske aktivnosti poput povremenih izložbi, vođenih obilazaka, koncerata, radionica, priredbi i slično mogu

¹³ ICOM, (2006): Etički kodeks za muzeje, Maison de'UNESCO, Francuska, raspoloživo na: <http://www.icom-croatia.hr/wp-content/uploads/2011/11/Eticki-kodeks-za-muzeje.pdf>, [pristupljeno 17.09.2018.]

koristiti muzeju jer putem nje on postaje prepoznat u javnosti i na taj način privlači nove posjetitelje. Od izložbi se očekuje da budu inovativne, atraktivne i zanimljive posjetiteljima.¹⁴

2.3. Uloga suvremenog muzeja

U posljednja dva desetljeća 20. stoljeća muzeji u svijetu doživjeli su velike promjene. Došlo je do pojave sve većeg broja muzeja, ali i do promjena odnosa prema zadacima koje oni obavljaju, uključujući i promjenu odnosa prema posjetiteljima. Ne zanemarujući primarne poslove zaštite i očuvanja kulturne baštine, muzeji su se dodatnim kapacitetima usmjerili na poslove animacije. Muzej postaje institucija u čijem se centru djelovanja nalazi publika. Time dobiva status mjesta sa mnogostrukim ulogama i značajem. U njemu se zadovoljavaju i razvijaju kulturne potrebe, stiče se svijest, ne samo o prošlosti već i o sadašnjosti i budućnosti. Isto tako se, kroz sve širi spektar programskih aktivnosti, uči, ali i zabavlja. Suvremeni muzej predstavlja atrakciju koja, pored predmeta i informacije u vezi s njima, posjetiteljima nudi i potpuni doživljaj, a to je preduvjet za ponovni dolazak posjetitelja. Ovako koncipirani muzeji, odgovarajući na najveći izazov suvremenog doba-pitanje komunikacija, postaju važni kulturni centri današnjice, otvoreni i prema publici iz svog okruženja, ali i prema turistima. Time postaju značajne turističke atrakcije, generatori razvoja kulturnog turizma i turizma uopće, a posredno i općeg razvoja. Ključ svake muzejske komunikacije je prezentacija sadržaja, odnosno pružanje kvalitetne informacije koja treba biti pravilno oblikovana da bi je posjetitelj primio i spoznao.¹⁵

Muzeji se trebaju pobrinuti da posjetiteljima pruže pravodobne, utemeljene i nadasve točne informacije kroz sadržaj koji izlažu kako bi se ostvarila odgovarajuća percepcija korisnika. Stoga se interakcija s društvenom zajednicom i promicanje njihove baštine uzima kao sastavni dio obrazovne uloge muzeja.¹⁶ Usmjeravajući muzeje prema posjetitelju, njegovim interesima i načinima percepcije u potpunosti se promijenio i pristup uslugama koje muzeji nude kao proizvod. Prema tradicionalnom shvaćanju, osnovni proizvod muzeja bio je davanje prava posjetitelju da za kupljenu ulaznicu, razgledajući postavke, vidi muzejski predmet i dobije

¹⁴ Gob, A., Drouguet, N., (2007.): Muzeologija: povijest, razvitak, izazovi današnjice. Antribarbus: Zagreb, str. 64.

¹⁵ Krivošejev, V., (2012.): Muzeji, menadžment, turizam-ka savremenom muzeju, od teorije do prakse, Narodni muzej Valjevo, str.7.

¹⁶ ICOM, (2017.): ICOM Code of ethics in museums, raspoloživo na: <https://icom.museum/wp-content/uploads/2018/07/ICOM-code-En-web.pdf> , [pristupljeno 30.08.2018.], str. 25.-26.

informaciju o njemu koja bi nerijetko bila neinteresantna i nepotpuna. Nova muzeologija, vodeći se ICOM-ovom definicijom kao svrhu svih aktivnosti, uz proučavanje i obrazovanje, navodi animaciju i užitak, a kao proizvod muzeja prepoznaje ukupan doživljaj posjetitelja koji podrazumijeva njegovo cijeloukupno zadovoljstvo i iskustvo doživljeno tijekom razgledavanja i upoznavanja s muzejskim sadržajem. Suvremeni muzeji, nastoje pružiti informaciju kroz prezentaciju i razne animacijske aktivnosti, uključuju interakciju, te objedinjuju emocionalni doživljaj sa doživljajem izazvanim aktivnostima, stvarajući jedinstveno i cjelovito iskustvo koje izaziva želju kako za ponovnom posjetom, tako i za preporukom. Sve te stavke skupa u kombinaciji zahtijevaju visoku količinu kreativnosti.¹⁷

Složenost suvremenog muzeja vidljiva je kroz raznolikost strukture posjetitelja i dionika od djece, mladih, stručnjaka i znanstvenika do manjinskih skupina, osoba u zreloj i starosnoj dobi te osoba s invaliditetom i poteškoćama. Pojedinci unutar tih skupina se međusobno razlikuju, imaju poprilično različita shvaćanja, uvjerenja i poglede na kulturu, a svatko ponaosob posjeduje vlastiti i jedinstveni identitet. Upravo iz tih raznolikosti uloga muzeja je pronaći svoj smisao, vrijednosti i autentični način prezentiranja sadržaja.

¹⁷ Bilton, K., (2010.): Menadžment i kreativnost, Beograd, CLIO, str. 28.

3. POVIJESNI I KULTURNI RAZVOJ GRADA SINJA

Sinj je grad u središnjem dijelu Dalmatinske zagore, smješten uz zapadni rub prostranog sinjskog polja na raskrižju važnih prometnica koje vode iz priobalja u unutrašnjost. Sinj se nalazi u srcu Dalmatinske zagore, na 320 m nadmorske visine, 30 km udaljen od Jadranskoga mora, ukupne površine 194,27 km². Okružen je planinama Kamešnicom, Svilajom i Dinarom a dodatnu vrijednost spomenutom kraju daje rijeka Cetina.¹⁸ S osnovnim i srednjim školama, muzejima i Franjevačkim samostanom, te svetištem Čudotvorne Gospe Sinjske, glavno je obrazovno i kulturno središte Cetinske krajine.

3.1. Povijest grada

Arheološki pronalasci svjedoče o tome da je cetinsko područje naseljeno još od prapovijesnih razdoblja. Najstariji tragovi života do danas pronađeni na području grada Sinja sežu u bakreno doba (2500.-1900. god. pr.Kr.), dok neprekinutu naseljenost možemo pratiti tek od kasnog brončanog doba (1200.-800. god. pr.Kr.) kada se na tom teritoriju javljaju pripadnici ilirskoga plemena Delmata. Za vrijeme rimskog doba, na južnim padinama nalazilo se domorodačko naselje Osinijata (Osinium-antički naziv grada Sinja, prema njemu srednjovjekovni nazivi Fsini, Zyn, Syn, Syngh, Sfinga, Wssy, a prema ovima i današnji naziv Sinj). U Ruduši podno grada otkopani su grobovi antičkih stanovnika Sinja s nekoliko interesantnih nadgrobničkih spomenika na kojima su, uz domorodačka delmatska imena i ornamentalni motivi čiji karakter upućuje na praostatke starih delmatskih kultova i religija. Danas se nalaze u lapidariju-zbirnici radova u kamenu Muzeja Cetinske krajine u Sinju.¹⁹

Hrvati se na područje Dalmacije naseljavaju početkom 7. stoljeća, a grade se i prve državne tvorevine, kneževine i kraljevine. Za to vrijeme Sinj je bio utvrđen grad i sjedište Cetinske županije. Kao najpoznatiji cetinski knezovi ističu se Šubići i Nelipići. U prvim godinama 16. stoljeća Sinj pada pod Turcima, a krajem 17. stoljeća dospijeva pod mletačku vlast. Prodorom Turaka koji su pokušali povratiti Sinj 1715. godine dolazi do najvažnije bitke u kojoj se tek

¹⁸ O Sinju, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Sinj/16/geografski-položaj>, [pristupljeno 02.06.2018.]

¹⁹ Grad Sinj, Portal grada Sinja, Povijest grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.sinj.com.hr/vodic/povijest-grada-sinja>, [pristupljeno 02.06.2018.]

700 sinjskih branitelja uspjelo obraniti od napada više desetaka tisuća pripadnika turske vojske.²⁰

U polju, podno grada i u najbližoj njegovoj okolini na nekoliko mjesta su pronađeni ostaci antičkih i kasnoantičkih građevina. Urbanizacija današnjeg Sinja započela je pod vlašću mletačke uprave. U to vrijeme 1698. godine započinje izgradnja franjevačkog samostana i crkve Gospe Sinjske. Nasuprot crkvi i samostanu, 1713. gradi se i mala tvrđavica Kamičak i uz nju Kvartir za smještaj mletačke vojske. Ovi prvi građevinski zahvati izvan zidina starog grada Sinja, odredili su središte i osnovni urbanizam budućeg i današnjeg Sinja. Ubrzo se u blizini ovih novosagrađenih objekata grade prve stambene kuće od kojih je danas jako malo preostalo. Gotovo sve tada sagrađene stambene kuće u 19. stoljeću su temeljito pregrađivane i renovirane. U kasnijim preinakama znatno je promijenjen prvotni oblik samostana i crkve Gospe Sinjske, a isto tako i utvrde Kamičak koja je obnovljena 1890. godine, a na kojoj se nalazi kula sa satom i brončanim zvonom. Jedine građevine iz razdoblja mletačke vlasti u Sinju danas predstavljaju ostatci barokizirane Lovrićeve palače u istoimenom oboru u središtu Sinja i još uvijek dobro sačuvan Veliki most preko rječice Goručice na južnom ulazu u grad. Kroz 19. i 20. stoljeće Sinj se još više razvija u arhitektonskom smislu kada se grade prve veće kuće, javne uprave i zgrade, a utvrđuje se kanalizacija i gradski parkovi. Od 1811. u Sinju je sjedište općine, a od 1868. godine i sjedište kotarskog poglavarstva. Za razdoblje austrijske uprave vezani su i prvi počeci osnovnog školstva u Sinju. Ustanovljene su dvije značajne prosvjetne i kulturne institucije: 1853. otvorena je pri franjevačkom samostanu klasična gimnazija kao prva viša škola u Monarhiji u kojoj je nastavni jezik bio hrvatski, a 1860. pri gimnaziji je osnovan Museum starina kao četvrta takva institucija u Hrvatskoj. Danas se nalazi u novosagrađenom krilu samostana, a suvremenom muzejskom postavkom prezentira arheološku baštinu od neolitika do srednjeg vijeka. Osobito je vrijedna kolekcija nalaza iz antičkog Aequuma, posebice mramorne skulpture glave Herakla, Hekate i torzo imperatorske statue. Najstarijoj arheološkoj kolekciji ovog Museuma, kasnije su dodane geološka i etnografska zbirka te zbirka crkvenog posuđa i dragocjenosti iz fundusa samostana i crkve Gospe Sinjske.²¹

²⁰ Turistička zajednica grada Sinja, Povijest, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/povijest/20/povijest#1> , [pristupljeno 31.08.2018.]

²¹ Grad Sinj, Portal grada Sinja, Povijest grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.sinj.com.hr/vodic/povijest-grada-sinja> , [pristupljeno 02.06.2018.]

3.2. Kulturni resursi

Kulturne resurse nekog područja ne čine samo materijalna dobra koja treba očuvati, nego i nematerijalni elementi koji posjeduju potencijal za razvoj identiteta mjesta ili regije. Kulturni turizam zahtjeva prepoznavanje i shvaćanje kulturnih resursa područja i naroda, njihovog nasljeđa i povijesti. Kulturno nasljeđe destinaciji daje autentičnost, te je čini prepoznatljivom i jedinstvenom. Upravo se kulturom svaka destinacija razlikuje od ostalih i čini jedan od glavnih motiva dolaska turista.²²

Iako površinom malen, grad Sinj obiluje materijalnim i nematerijalnim kulturnim resursima. Osim toga, u Sinju djeluju mnoge odgojno-obrazovne ustanove, knjižnice, kazališta, kulturna društva i udruge kao što su: Centar za odgoj i obrazovanje „Juraj Bonaći“-Split, područno odjeljenje-Sinj, Osnovna glazbena škola Jakova Gotovca, Pučko otvoreno učilište Sinj, Gradska knjižnica-Sinj, Sinjsko pučko kazalište, Ogranak Matice hrvatske, Viteško alkarsko društvo, Gradska glazba-Sinj, Klapa Sinj, KUD Brnaze, KUD Glavice, Kulturno-umjetničko središte, Udruga za očuvanje baštine Cetinskog kraja, te dvije galerije: Sikirica i Galiotović.²³

Zahvaljujući članstvu u europskoj EDEN mreži, Turistička zajednica grada Sinja prijavila je grad Sinj za nagradu izvrsnosti u prezentaciji kulturne baštine kao turističke ponude. Osim Sinjske alke ključnu ulogu u osvajanju prvoga mjesta „EDEN inovativna nagrada u 2018.“ u kategoriji „Iznimna ponuda kulturnog turizma“ imala je i Arheološka zbirka Franjevačkog samostana, Muzej Cetinske krajine i Muzej Sinjske alke.

3.2.1. Materijalna kulturna baština

Opipljiva, odnosno materijalna kulturna baština dijeli se na pokretnu i nepokretnu kulturnu baštinu. Dok pokretna kulturna baština obuhvaća umjetničke objekte i kolekcije koje se mogu pronaći u muzejima, galerijama i privatnim kućama kao što su knjige, skulpture, slike, namještaj, odjeća, keramika i drugi uporabni predmeti, nepokretna kulturna baština raščlanjuje se na graditeljsku baštinu (arheološki lokaliteti, spomenici i lokaliteti, povijesni pejzaži, religijske zgrade, industrijsko nasljeđe, arhitektonske skupine) i lokalitete nastale

²² Vrtiprah, V., (2006.): Kulturni resursi kao činitelji ponude u 21. stoljeću, Sveučilište u Dubrovniku, Dubrovnik, raspoloživo na:

https://www.researchgate.net/publication/27195688_KULTURNI_RESURSI_KAO_CINITELJ_TURISTICKE_PONUDE_U_21_STOLJECU, [pristupljeno 14.09.2018.]

²³ Vrgoč, M., (2009.): Sinj, Pregled povijesti, Ogranak Matice Hrvatske Sinj, str. 133.

djelovanjem čovjeka (vidikovci, parkovi i vrtovi, memorijalni parkovi). Glavna oblježja pokretne kulturne baštine su njezina mogućnost premještanja s jednoga mjesta na drugo, te davanje vrijednosti i generiranje prihoda fizičkoj lokaciji na kojoj je smještena. Upravo suprotno, nepokretna kulturna baština vezana je za određen prostor i ne može se premiještati bez da izgubi svoje esencijalne vrijednosti. Samim time nije u mogućnosti zadržati svoju izvornu ulogu, međutim uz pomoć tehnologije može se dočarati putem interpretacijskih centara.²⁴

U samom centru grada Sinja posebno se ističe utvrdu Kamičak i tvrđava Stari Grad. One su odigrale veliku ulogu u obrani Sinja od najezde Turaka i danas se na tom događaju kreira imidž grada. U tvrđavi Stari Grad nalazi se crkva sv. Mihovila u koju su franjevci iz Rame položili dragocijenu i čudotvornu sliku Gospe od Milosti koja je prema narodnoj predaji pomogla pri obrani grada 1715. Crkva simbolizira čvrsti savez, mir, odanost i zavjet Cetinjana Majci Božjoj. Da bi iskazali slavu, čast i zahvalnost nebeskoj zaštitnici na tvrđavi je podignut brončani kip Gospe Sinjske, a sam put do tvrđave čini 14 postaja Križnog puta. Cijela tvrđava nalazi se pod zaštitom Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Utvrda Kamičak smještena je na brežuljku pored Starog Grada a služila je kao promatračnica. Njezin zvjezdolik izgled zaokružuje brežuljak, a tijekom ljetnih mjeseci služi kao pozornica. Sama tvrđava je ujedno pod zaštitom Ministarstva kulture Republike Hrvatske.²⁵

Alkarski dvori (Kvartiri) sagrađeni su 1760. godine kao utvrda u obliku četverokuta s dva sklopa zgrada. Kroz povijest su ih koristile vojske koje su boravile na području Sinja. Danas su Kvartiri potpuno arheološki istraženi i obnovljeni u sklopu Alkarskih dvora. Jednako kao i utvrda Kamičak i Alkarski dvori ubrajaju se u zaštićena kulturna dobra Ministarstva Republike Hrvatske.²⁶

Monumentalna skulptura „Tri generacije“ smještena u Gradskom parku i predstavlja trojicu Sinjana, obučenih u narodnu nošnju, koji na podignutim rukama drže alku.²⁷

Dokaz da se prvi nogomet zaigrao u Cetinskoj krajini nalazi se upravo u Sinju. Nadgrobni spomenik sedmogodišnjeg rimskog dječaka Gaja Liberija koji u ruci drži kuglu ukrašenu

²⁴ Materijali s predavanja Kulturno povijesna baština i turizam 10.10.2017.

²⁵ Kamičak, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Vodic/42/kamicak>, [pristupljeno 03.06.2018.]

²⁶ Znamenitosti, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Vodic/39/znamenitosti>, [pristupljeno 03.06.2018.]

²⁷ Ibidem

mrežasto povezanim šesterokutima, kao simbol prave kožnate lopte je čvrsti dokaz tome. Pronađene je na lokalitetu Gardun, u blizini Sinja a datira još iz 2. stoljeća. Danas ga nalazimo uzidanog u pročelje kamene kuće u Vrličkoj ulici u centru grada.²⁸

Od ostalih znamenitosti tu su: fontana Petrovac ispred zgrade Suda napajana vodom s izvora Miletin, fontana na Pijaci, spomenik fra Pavlu Vučkoviću, utemeljitelju samostana i svetišta Čudotvorne Gospe Sinjske, Alkarski most (Veliki most) koji je ujedno i zaštićeno kulturno dobro Ministarstva kulture Republike Hrvatske, tri vile Danek, Tripalo i Vjera, skulptura mlade djevojke koja pije vodu sa izvora među Sinjanima poznata kao „Luca“, skulptura alkara kopljanika na konju i bista Dinka Šimunovića.²⁹

Svi vrijedni povijesni pronalasci čuvaju se u tri muzeja: Muzeju Cetinske krajine, Arheološkoj zbirci franjevačkog samostana te Muzeju Sinjske alke.

Muzej Cetinske Krajine utemeljen 1956. godine i smješten je u podnožju utvrde Kamičak. Smatra se središnjim mjestom istraživanja i prezentiranja bogate kulturno-povijesne baštine Cetinske krajine. Muzej sadrži arheološku, numizmatičku, kulturno-povijesnu, etnografsku i prirodoslovnu zbirku, razne zbirke oružja, fotografija i fotografskoga pribora, dokumenata, razglednica, plakata te umjetničku zbirku gdje se nalaze mnoga djela umjetnika Cetinske krajine. Arheološki izložci predstavljeni su kronološkim slijedom od prapovijesti preko antike pa sve do srednjega vijeka i popraćeni su prikladnim tekstovima, legendama, kartama, crtežima i fotografijama. Nakon iskopavanja i obnove Alkarskih dvora pronadjeni su pokretni arheološki nalazi koji su dokumentirani i obrađeni te pohranjeni u Muzeju Cetinske krajine.³⁰

U Arheološkoj zbirci franjevačkog samostana, utemeljenoj 1860. godine, čuvaju se i izlažu arheološka, numizmatička i etnografska zbirka te zbirka crkvenih predmeta. Jedna je od najstarijih, a time i najvrijednijih zbirki u Hrvatskoj, a njen sadašnji postav potječe iz 1982. godine. Sadržava predmete pronadene u okolici Sinja, posebice na lokalitetu Aequum, blizu

²⁸ Početak 2.stoljeća – Gaj Liberije, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Povijest/22/pocetak-2-stoljeca-gaj-laberije>, [pristupljeno 03.06.2018.]

²⁹ Znamenitosti, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Vodic/39/znamenitosti>, [pristupljeno 03.06.2018.]

³⁰ Muzej Cetinske krajine, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Vodic/43/muzej-cetinske-krajine>, [pristupljeno 03.06.2018.]

sela Čitluk, koje su prikupili samostanski fratri. Najpoznatije djelo zbirke je Heraklova glava.³¹

3.2.2. Nematerijalna kulturna baština

U neopipljivu ili nematerijalnu kulturnu baštinu ubrajaju se umjetničke izvedbe, usmena tradicija i izričaji, uključujući jezik i dijalekte, društveni običaji, rituali i festivali, znanje, prakse i običaji vezani uz prirodu i univerzum i tradicionalni obrti. Takva baština prenosi se s generacije na generaciju, bitna je odrednica očuvanja kulturne raznolikosti, te određuje identitet lokalne zajednice. Važani elementi nematerijalne kulturne baštine su ljudska kreativnost i tradicija ugrađena u lokalnu povijest.³²

Grad Sinj posjeduje raznovrsnu nematerijalnu kulturu baštinu među kojom se izdvajaju nijemo kolo Dalmatinske zagore, cetinska lađa, sinjska rera, godišnji pokladni ophodi maškara podkamešničkih sela, tradicijsko lončarstvo ručnoga kola u Potravlju, priprema tradicijskog jela sinjski arambaši, umijeće gradnje lađi u Otoku kraj Sinja, priprema sira iz mješine na području Zagore, Velebita i Like, te neizostavna vjerska manifestacija Velika Gospa i viteška igra Sinjska alka.

3.2.2.1. Sinjska alka

Hrvatski narod Cetinske krajine porazio je 1715. osmanlijsku vojsku, koja je u osvajačkom pohodu pokušala osvojiti Sinjsku tvrđavu kako bi si osigurala nesmetan prolaz u središte Europe. Neposredno nakon neočekivane i slavne pobjede, narod Cetinske krajine osnovao je vitešku igru Sinjsku alku kao vječitu uspomenu na slobodu, mir, vjeru i hrabrost, ali i kao poticaj budućim naraštajima da čuvaju duh zajedništva. Naziv turnira potječe od riječi *alka* ili prsten, riječi turskog podrijetla koja odražava povijesni suživot i kulturnu razmjenu dvije različite civilizacije.³³ Alka je igra koja se tijekom višestoljetne tradicije duboko utkala u narod i postala ponosni nositelj pobjede i inspiracija mnogim umjetničkim djelima. U znak

³¹ Arheološka i druge zbirke franjevačkog samostana, Muzejski dokumentacijski centar, Hrvatski muzeji i zbirke online, raspoloživo na: <http://hvm.mdc.hr/arheoloska-i-druge-zbirke-franjevackog-samostana,137/hr/crkvene-zbirke/>, [pristupljeno 03.06.2018.]

³² Materijali s predavanja Kulturno povijesna baština i turizam 10.10.2017.

³³ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Sinjska alka, viteški turnir u Sinju, raspoloživo na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6235>, [pristupljeno 03.06.2018.]

priznanja za poticanje domoljublja i očuvanje povijesnih, kulturnih, etnografskih i raznih drugih vrijednosti, Sinjska alka je 15. studenoga 2010. godine upisana na UNESCO-v popis nematerijalne svjetske baštine u Europi.³⁴ Tako je najstarija viteška igra na svijetu dobila i službeno priznanje najrelevantnije svjetske organizacije za promicanje kulturnih vrijednosti.

Odnos inozemnih i lokalnih odlika koje se u Alci isprepleću može se sagledavati i u relaciji igra-običaj. No, to ne znači igru i običaj promatrati kao međusobno suprotstavljene i nužno odvojive kategorije. Iako Alka svojim podrijetlom ima turski kulturni izričaj, pokazuje se kao lokalna igra jer je lokalna društvena zajednica u nju utkala ključne elemente sinjske tradicije. U skladu s time, a uzimajući u obzir i činjenicu da u Alci smiju sudjelovati samo pripadnici lokalne zajednice, kao i to da se s kraćim prekidima izvodi bez prestanka gotovo tri stoljeća, postaje jasnijom njezina važnost u životima lokalnoga stanovništva, a time i u oblikovanju i očuvanju identiteta koji je na njoj zasnovan.³⁵

Dakle, Sinjska alka kao viteška igra može se još i okarakterizirati kao sjećanje na pobjedu izvojevanu borbom i vjerom, ali je i jedan od najvažnijih čimbenika identifikacije lokalne zajednice Cetinskoga kraja i simbol povijesti hrvatskoga naroda.

3.2.2.2. Velika Gospa

Hrvati su oduvijek štovali Blaženu Djevicu Mariju i u teškim vremenima i nevoljama molili joj se za pomoć. Pouzdali su se u njezin nebeski zagovor časteći je iz zahvalnosti kao *kraljicu Hrvata*. Zazivali su je kroz povijest i *fidelissima advocata Croatiae (najvjernija odvjetnica Hrvata)*. U Sinju, kao jednom od najvećih hrvatskih marijanskih svetišta, blagdan Uznesenja Blažene Djevice Marije, 15. kolovoza, slavi se posebno svečano. Mnoštvo hodočasnika dolazi u grad sa samo jednim ciljem-kleknuti i sklopiti ruke pred Čudotvornom Gospom Sinjskom. Prignuti se na tihi molitvu, te uputiti molbe i zahvale nebeskoj Majci, zapaliti svijeću pred Gospinim likom i otvoriti srce njezinoj milosti.

Najvrijednije što Sinj i Cetinski kraj imaju jest čudotvorna slika Blažene Djevice Marije-Majke od milosti. Ubraja se među najljepše slike što ih je stvorila kršćanska umjetnost. Naslikana je na platnu, krajem 16. ili početkom 17. stoljeća, a rad je nepoznatog mletačkog

³⁴ Početak i povijest Alke, Sinjska Alka, (2015.): Alka d.o.o., raspoloživo na: http://www.alka.hr/alkaWiki_opsirno.asp?pageID=4&nID=2, [pristupljeno: 03.06.2018.]

³⁵ Vukušić, AM., (2005.): Suvremenost tradicija i sjećanje: Sinjska alka, Institut za etnologiju i folkloristiku, str. 97., str.105.

slikara. Nakon slavne pobjede 1715. godine časnici i vojnici skupili su 80 cekina i dali skovati u Veneciji zlatnu krunu ukrašenu viticama i anđeoskim glavicama kojom se okitila Marijina slika. Na samom dnu upisali su: *In perpetuum coronata triumphat* (Zauvijek okrunjena slavi). Zbog tog dodatnog uresja, od Marijine slike danas se vidi samo lice i maleni rub koprene. Sve je drugo prekriveno zlatom i biserjem, a na glavi je kruna od suhoga zlata. Slika Čudotvorne Gospe Sinjske se iznosi iz crkve u svečanu procesiju ulicama grada. Velika je čast ponijeti Sliku na ramenima. Nose je alkari, alkarski momci, policajci, hrvatska vojska, vatrogasci, članovi udruge hrvatskih branitelja dragovoljaca, članovi udruge veterana i dragovoljaca Domovinskog rata, članovi građanskih udruga, časne sestre i franjevci, glazbari, djevojke u narodnim nošnjama, gradonačelnici i načelnici općina i dobročinitelji Svetišta Gospe Sinjske. Na Veliku Gospu obilježava se i Dan grada Sinja.³⁶ Fenomen Gospe Sinjske je tako dobio i značajno mjesto u kalendaru vjerskog turizma.³⁷

3.3. Kulturni i vjerski turizam grada Sinja

Grad Sinj u kontekstu turizma prepoznat je kao kulturno-povijesna i vjerska destinacija koju definiraju društveni resursi, dok se potencijal za razvoj očituje kroz sportsko-rekreativni i ruralni turizam koje pak primarno definiraju prirodni resursi. Cetinska krajina obiluje kulturnim nasljeđem, prirodnim bogatstvima i raznolikošću što predstavlja izniman potencijal za cijelo područje gdje turistički sektor ima izuzetnu sposobnost rasta i generiranja novih radnih mjesta, osobito iz razloga jer ne ovisi samo o moru i suncu, niti o sezonalnom turizmu.³⁸

Najvažnija manifestacija i simbol grada je Sinjska alka koja se ujedno smatra jednim od najvažnijih kulturnih događanja u Republici Hrvatskoj. Ova viteška igra i sva materijalna baština s njom povezana godišnje privlači tisuće posjetitelja u Sinj. Važan dio te alkarske baštine su Alkarski dvori u kojima se nalazi višenamjenska dvorana namijenjena za održavanje alkarskih skupština, znanstvenih skupova, konferencija, koncerata, priredbi,

³⁶ Velika Gospa, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Vodic/35/velika-gospa>, [pristupljeno 04.06.2018.]

³⁷ Borković, V., (1995.): Cetina između Svilaje i Kamešnice, Sinj, Ogranak Matice Hrvatske u Sinju, str.24.

³⁸ Inicijalni nacrt strategije razvoja grada Sinja 2015.-2020.

natjecanja i drugih skupova i Muzej Sinjske alke. Oni zajedno dodatno obogaćuju turistički sadržaj dostupan posjetiteljima tijekom cijele godine.³⁹

Važnu dimenziju grada predstavlja vjerska baština i tradicija jer je Sinj jedan je od najvećih hrvatskih marijanskih svetišta u koji hodočaste vjernici tijekom cijele godine, a osobito na blagdan Velike Gospe. Povezanost Sinja i katoličke crkve vidljiva je u povijesnoj arhitekturi i ostavštini grada. Centrom grada dominiraju sakralne građevine: crkva Gospe Sinjske i njoj pripadajući Franjevački samostan. U samostanskom se posjedu nalazi biblioteka s oko 40 000 svezaka i 12 inkunabula. Uz samostan, kulturno djeluje prva gimnazija na hrvatskom jeziku u Dalmaciji-Franjevačka klasična gimnazija Sinj, dok su u prostorima samostana postavljene vrijedne zbirke arheoloških, paleontoloških i etnografskih sadržaja. Pored iznimne arhitekture, posjetitelji imaju mogućnost razgledati vrijednu franjevačku muzejsku zbirku te vjericima iznimno važnu sliku Čudotvorne Gospe Sinjske. Dio ponude u sklopu vjerskog turizma u gradu Sinju predstavljaju mnoge crkvene manifestacije i vjerski skupovi, među kojima se ističe Festival marijansko-duhovne klapske pjesme u čast Gospi Sinjskoj.⁴⁰ Svetište se danas smatra najvećim svetištem Dalmacije gdje hodočaste vjernici iz svih dijelova Hrvatske, Bosne i Hercegovine i ostalih dijelova Europe, a 2014. godine realiziran je projekt „Staza Gospi Sinjskoj“. To je hodočasnički je put kojim se, iz nekoliko pravaca, stoljećima pješaci k najvećem marijanskom svetištu na južnohrvatskim prostorima. Projekt je trajao ukupno 24 mjeseca, a proveli su ga partneri s hrvatske i bosanske strane. Postigao je iznimno dobre rezultate, posebice u pogledu promoviranja vjerskog turizma.⁴¹

Problem ponude javlja se i zbog nedostatka smještajnih kapaciteta-apartmana, hotela, soba, ali i ponude mnogih drugih ugostiteljskih usluga. Potrebno je prepoznati potencijale vjerskoga turizma u Sinju i pronaći odgovarajuću strategiju za razvoj istoga kako bi se dobio potpuni integralni proizvod, čemu bi mogla pridonijeti suradnja svih institucija i izgradnja sustava zajedničkog upravljanja razvitkom vjerskog i kulturnog turizma kao cjeline koja će se implementirati u ukupnu ponudu grada Sinja.

³⁹ Inicijalni nacrt strategije razvoja grada Sinja 2015.-2020.

⁴⁰ Ibidem

⁴¹ Staza Gospi Sinjskoj, Turistički vodič, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: http://www.visitsinj.com/download/staza_gospi_sinjskoj.pdf, [pristupljeno 05.06.2018.]

4. MUZEJ SINJSKE ALKE

Projekt obnove objekta u kojem se nalazi muzej započeo je 2007. godine. Kako se radi o objektu iz 18. stoljeća građevinskim radovima prethodili su arheološki konzervatorski radovi. Poslije početne faze adaptacije i građevinske obnove objekta slijedio je natječaj za idejno rješenje te natječaj za opremanje muzeja. Cijela zgrada unutar koje je muzej je dovršena 2015. godine. Projektom oblikovanja Alkarskih dvora na području starih Kvartira, konačno su se stekli uvjeti da viteška igra Sinjska alka dobije prostor koji će 365 dana u godini biti potpuno otvoreni javnosti, namjernicima, ekskurzijama i prije svega samim Sinjanima. Muzej je svečano otvoren 8. kolovoza 2015. godine uoči proslave tristote obljetnice pobjede nad Turcima. Osim otvorenja Muzeja, organiziran je u znanstveni skup, radionice za djecu, snimanje dugometražnog dokumentarno-igranog filma, itd.⁴²

Muzej Sinjske alke posvećen je viteškom turniru "Sinjska alka" koji se svake godine u kolovozu odigrava u Sinju. Prikazuje samu igru, bogate odore, oružje i opremu koju sudionici na dan Alke nose. O očuvanju tradicije Alke brine Viteško alkarsko društvo Sinj. Biti član je osobita čast, a u održavanju i organizaciji Alke sudjeluje cijela lokalna zajednica. Direktora imenuje Upravni odbor Viteškog alkarskog društva Sinj, te on upravlja Muzejom u suradnji i dogovoru s članovima Muzejskog odbora. Članovi Muzejskog odbora su pojedinci zaslužni za organizaciju Alke, te izabranu funkciju obavljaju dobrovoljno. Sve glavne odluke, kao što su godišnji planovi i projekti moraju biti odobreni od strane Upravnog odbora Viteškog alkarskog društva. Muzej financira Viteško alkarsko društvo Sinj. Društvo je nevladina organizacija. Određen dio financija dolazi od strane donacija prikupljenih od pojedinaca i poduzeća, a dijelom i od sredstava koja osiguravaju regionalna i lokalna samouprava. Dio prihoda ostvaruje se prodajom ulaznica i suvenira, te iznajmljivanjem konferencijskih dvorana. Godišnji prihod varira ovisno o broju donatora i posjetitelja Muzeja. Sve ovo ne bi bilo moguće da Sinjska alka nema jaku podršku lokalne zajednice koja aktivno sudjeluje u projektima i cijelu godinu živi za dane alkarskih natjecanja.⁴³

Muzej Sinjske alke nalazi se u središnjem dijelu grada, a grad je postavio turističke informativne ploče koje usmjeravaju ljude u Muzej. Pristup muzeju omogućen je osobama s invaliditetom u pokretu. Muzej surađuje s centrom Juraj Bonaći za ljude s tjelesnim,

⁴² Dokumentacija Muzeja Sinjske alke

⁴³ Ibidem

intelektualnim ili osjetilnim oštećenjima. Opremljen je dvojezičnim znakovima na hrvatskom i engleskom jeziku, a u tijeku je izrada audio vodiča na engleskom, njemačkom, francuskom, talijanskom, ruskom i španjolskom. Zbog primjene suvremene tehnologije u interpretaciji, djeca vrlo lako i jednostavno upravljaju sadržajem Muzeja, osobito korištenjem tableta i video igara.⁴⁴

Alka je utkana u život cijele Cetinske krajine. Njeni su žitelji ponosni na tu tradiciju koju s ljubavlju prenose. Vrijednost Muzeja je to što je prava potpora Alci. S obzirom na to da se natjecanje održava jednom godišnje, posjetitelji ovdje imaju priliku upoznati Alku tijekom cijele godine te vidjeti i upoznati поближе ono što na trkalištu ne mogu. U muzeju mogu dobiti detaljnije informacije o elementima igre, o svim njenim osobitostima, pravilima i povijesti. Postav je iznimno opremljen najsuvremenijim oblicima muzejske prezentacije i interaktivnim sadržajima koji omogućuju produblivanje znanja i slojevitost prezentacije. Postav se sastoji od nekoliko cjelina: reducirane alkarske povorke, tipičnih sudionika Alke i njihove odore i opreme, alkara u trku, povijesti bitke te slavodobitnika. Odabirom godine na velikom videozidu prikazuje se mali film o pobjedi slavodobitnika. Posjetitelj ima priliku naučiti ime i namjenu odora, opreme i oružja, a svaku cjelinu prate filmovi. Zahvaljujući zanimljivoj prezentaciji i interaktivnim elementima posjetitelji mogu pregledavati sadržaje kao što su bogate digitalne arhive smještene na galeriji. S te točke posjetiteljima je omogućen još jedan pogled na alkarsku povorku iz ptičje perspektive.⁴⁵

Misija Muzeja je istraživanje, očuvanje, zaštita, predstavljanje i tumačenje lokalnog identiteta, povijesti, kulture, umjetnosti i tradicionalne baštine Alke u korist i javnosti i lokalnog stanovništva. Podizanje svijesti o vrijednosti identiteta lokalne zajednice jedan je od glavnih dijelova rada Muzeja, posebno kroz uključivanje lokalnog stanovništva u aktivnosti Muzeja, stvaranje njihovog kulturnog identiteta, kao i obrazovanje i tumačenje tradicije Alke.⁴⁶

Rad Muzeja Sinjske Alke pridonosi, između ostalog, ostvarenju sljedećih ciljeva:⁴⁷

- razvoju i unapređenju turističke infrastrukture u gradu Sinju,
- razvoju sveobuhvatne turističke ponude Sinja i poboljšanju konkurentnosti hrvatskih relevantnih tržišta,

⁴⁴ Dokumentacija Muzeja Sinjske alke

⁴⁵ Ibidem

⁴⁶ Ibidem

⁴⁷ Ibidem

- očuvanju hrvatske i svjetske kulturne baštine Alke i njezine integracije u gospodarski i društveni život,
- diversifikaciji turističkih usluga i širenju turističke ponude u kontinentalnom dijelu županije i Hrvatske,
- unapređenju turističke destinacije Sinja i razvoju specifičnog oblika turizma i njezinoj integraciji s kulturnom baštinom, kako bi se povećao broj turističkih posjeta tijekom cijele godine i kako bi se potaknuo rast malih i srednjih poduzeća, privlačeći ulaganja u sektor turizma, unaprjeđujući turistički potencijal u Hrvatskoj čime postupno doprinosi uravnoteženom regionalnom razvoju i kvantificiranju ciljeva u skladu s ciljevima kulturne baštine, okolišnog, gospodarskog i socio-kulturnog razvoja turizma grada Sinja.

Manifestacija Sinjska alka je zaštitni znak grada Sinja i kao takva već desetljećima privlači veliki broj posjetitelja. Na mjestu održavanja natjecanja, Alkarskom trkalištu, kroz tri dana alkarskih svečanosti (Bara, Čoja, Alka) prisutno je ukupno oko 30 000 posjetitelja. Muzej Sinjske alke generira iznimno zadovoljavajuću posjećenost. U prve dvije godine rada primio je oko 50 000 posjetitelja. Posjetitelji s manifestacije Sinjske alke, ali i iz muzeja odlaze sa pozitivnim dojmovima. Sinjska alka ima značajnu ulogu u promociji kulturne ponude Republike Hrvatske pa kao takva sudjeluje u kulturnoj i turističkoj promociji širom svijeta. Uzimajući u obzir nastup sinjskih alkara u Vukovaru u svibnju 2017. godine može se zaključiti kako Sinjska alka predstavlja važan dio manifestacija koje se organiziraju u Republici Hrvatskoj, iako je to bio tek četvrti put u povijesti da se samo natjecanje odvijalo izvan grada Sinja.⁴⁸

Jednodnevni događaj muzej proširuje u održivi model podizanja svijesti i obrazovanja za cijelu godinu, što je značajno za lokalnu zajednicu, ekskluzivne nositelje ove tradicije. Muzej je namijenjen svim dobnim skupinama, od djece do umirovljenika, a posebno je usmjeren na prenošenje tradicije djeci i mladima koji će čuvati i baštiniti tradiciju Sinjske alke. Iz sličnih razloga organiziraju se edukativne i pedagoške radionice i predavanja za lokalne stanovnike kako bi se zaštitila i očuvala stara tradicija, zanati i obrti povezani sa Sinjskom alkom, koji potječu iz Sinja i iz drugih krajeva Hrvatske, Europe i Azije, jer je i sama Sinjska alka nastala susretom na sjecištu kultura Istoka i Zapada. Rad Muzeja Sinjske alke dao je vidan doprinos razvoju i unapređenju turističke infrastrukture u gradu Sinju i očuvanju ove važne baštine.

⁴⁸ Dokumentacija Muzeja Sinjske alke

Promatrajući strukturu posjetitelja najveći postotak pribraja se djeci i učenicima (60%) što je razumljivo s obzirom da škole u Sinju i ostatku Cetinske krajine organizirano posjećuju Muzej, zatim umirovljenicima i starijim osobama (20%), i ostalim dobnim skupinama (20%). Nakon dvije godine postojanja može se reći da je Muzej dobro prihvaćen, posjećen i omiljen od lokalne zajednice te ga je ona prepoznala kao važnog čuvara svog identiteta.⁴⁹

Od strane Foruma slavenskih kultura 2016. godine Muzej je dobio nagradu za Storytelling (ŽIVA Award 2016.), te je ušao u finale za nagradu Kulturna atrakcija 2016. godine koju dodjeljuje Hrvatska turistička zajednica. Ujedno je nominiran za najbolji europski muzej 2017. godine (EMYA 2017.), a dobitnik je zlatne plakete međunarodne kulturno turističke nagrade „Plautilla“ iste godine. U svibnju 2018. godine Muzej je zaslužen osvojio nagradu Europe Nostre, Europske unije za kulturnu baštinu. Prepoznat je kao mjesto izvrsnosti u području usavršavanja, obrazovanja i podizanja svijesti u interpretiranju i očuvanju hrvatske nacionalne baštine u kojem se na jedinstven način, uz doprinos lokalne zajednice i tradicije Sinjske alke podiže svijest o potrebi očuvanja, njegovanja i predstavljanja javnosti kulturne baštine kroz sve specifičnosti muzejske struke.⁵⁰

4.1. Organizacija i sadržaji muzeja

Muzej Sinjske alke predstavlja spoj materijalne i nematerijalne kulture, a smješten je u tri velika prostora na dvjema etažama, a kretanje kroz prostor samog muzeja obogaćeno je interaktivnim panoima i zvukom. Sadržaji muzeja uključuju: informacijski pult, muzejsku trgovinu bogatu raznim suvenirima vezanim za Sinjsku alku, dvorane za postavljanje izložbi, konferencijsku dvoranu kapaciteta raspoloživog za 157 osoba, toalete, toalet za osobe s poteškoćama i invaliditetom, caffe bar. Također je izgrađen i prilaz za osobe s invaliditetom. U muzeju se nalazi nekoliko zbirki. Jedna od njih predstavlja kolekciju uniformi štitonoša i pješaštva, točnije obuhvaća odore i dijelove odora 13 štitonoša, te odore i dijelove odora 10 pripadnika pješaštva. Zbirka oružja prikazuje oružje koje datira iz razdoblja između 17. i 19. stoljeća. Sastoji se od 12 pištolja s kuglicama, 12 dugih jatagan noževa namjenjenih bitci, 12 puški, 15 sablji, jednog štita, 3 mačete i 2 topa. Prikazana konjska oprema iz 18. i 19. stoljeća sadrži sedla, ukrase za glavu, ornamente za prsa i svečanu konjsku opremu. Najveći dio zbirke prikazan u Muzeju vlasništvo je Viteškog alkarskog društva. Dio prikazanih izložbi darovale

⁴⁹ Dokumentacija Muzeja Sinjske alke

⁵⁰ Ibidem

su obitelji alkarskih štitonoša. Zbirka je stvorena kroz tri stoljeća prikupljanja i pohranjivanja relevantnih predmeta od strane lokalne zajednice. Od 1981. godine pa sve do danas Hrvatski konzervatorski zavod napravio je 1084 kostimografskih replika, od kojih su 992 komada alkarski kostimi štitonoša i pješaštva, 54 komada konjske opreme i 38 komada oružja. Govoreći o konzervatorskim i restauratorskim radovima, radili su se s više od 600 originalnih komada oružja koje se nalazi u vlasništvu Viteškog alkarskog društva. U cilju ostvarivanja boljeg pristupa dokumentima, fotografijama i videozapisima digitalno su prikazane te vrste materijala, pa su sada dostupni posjetiteljima na nekoliko ekrana u Muzeju.⁵¹

Muzej je izuzetan zbog svoje moderne prezentacije i interaktivnosti. Budući da Sinjska alka predstavlja stoljetnu tradiciju vitezova, posjetitelji koji prvi put ulaze u Muzej ne očekuju da će Alka biti predstavljena iznimno moderno i na tehnološki prihvatljiv način. Integrirana multimedija uvelike pridonosi virtualnom oživljavanju iskustva Alke kroz stalni postav. Pri ulasku posjetitelji su dočekani dijelom alkarske povorke u prirodnoj veličini, oživljenoj sa bočnim projekcijama na staklu i središnjom projekcijom Alkarske povorke uz pozadinsku glazbu koja ga prati. Vitrine sa izloženim oružjem opremljene su tabletima, a kretanjem tableta na horizontalnoj osi mijenja se prikaz vertikale vitrine. Ovim tehnološkim rješenjem ostvarena je čistoća, budući da su vitrine lišene bilo kojeg teksta, a posjetitelji mogu čitati sve o odabranom predmetu iz tableta. Postav također uključuje brojne skenirane dokumente, knjige, fotografije i videozapise koji su lako dostupni preko zaslona osjetljivih na dodir. Velik broj izložaka nalazi se u ladicama ili ormarima, koje posjetitelje potiču da se otvore i tako otkrivaju mnoge tajne Sinjske Alke.⁵²

Posjetiteljima se pruža mogućnost gledanja filma o povijesti Alke nakon čega u prvoj prostoriji postava dolaze do prikaza alkarske povorke. Upoznaju se s prikazom određenih sudionika povorke koji su izloženi u prirodnoj veličini, njihovim tradicionalnim odorama i pripadajućom opremom. Postav povorke okružen je s tri projekcijska stakla osjetljiva na dodir na kojima se projicira film tako da posjetitelji mogu vizualno i slušno osjetiti kako je biti sudionik alkarskih svečanosti. Sljedeća prostorija informativnog je karaktera i prikazuje detaljnu kartu Cetinske krajine, a sadržava i pravilnik o tome tko sve uopće smije trčati Alku. Ispred staklene vitrine s oružjem nalazi se tablet pomoću kojega posjetitelji mogu povećati pojedini komad oružja za detaljniji prikaz. Uz pomoć priloženog digitalnog prikaza mogu se pregledavati statuti, pravilnici i knjige o Alci. Povijest Alke izložena je na pultu s pomičnim

⁵¹ Dokumentacija Muzeja Sinjske alke

⁵² Ibidem

panelima koje posjetitelji sami pomiču i kontroliraju prikazivanje željene količine podataka. Pri samom kraju vitrine smještena je podcjelina s Franjom Josipom gdje se prikazuje njegova važnost za održavanje Alke. Samostojeći pult na galeriji uz pomoć dva ekrana osjetljiva na dodir sadrži dvije videoigre koje prikazuju animiranu Bitku kod Sinja iz 1715. godine. Posjetitelji mogu birati žele li u videoigri sudjelovati kao pripadnici turske vojske ili kao kršćani, a mogu i pokušati zaigrati Alku. Kompletan doživljaj pojačaju zvučni efekti i električni uređaj namijenjen za ispuštanje mirisa dima i baruta.⁵³

4.2. Uloga lokalne zajednice u djelovanju muzeja

Veza između baštine, muzeja i zajednice je poprilično složena. Zajednica je predstavljena kao sredstvo ključno za održivost muzeja i baštine, dok su s druge strane muzeji ti koji pomažu formiranju zajednice izražavanjem njihova identiteta. Jednostavno je zaključiti da jedno bez drugoga ne bi moglo funkcionirati, zajednici je itekako potreban identitet i kultura sačuvana i interpretirana u muzejima dok muzejski sektor treba ljude da prepoznaju njegovu vrijednost i opravdaju prisustvo.

Muzeji su nositelji kulturnog, društvenog i gospodarskog života zajednice u kojoj djeluju, te se karakteriziraju kao ustanove u kojima danas rade mnogobrojni volonteri. Izlažući doprinos volontera muzejskoj djelatnosti volonteri muzeja izvršavaju plemenite ciljeve u kulturnom razvoju te pridonose razvoju muzeja i muzealstva. Jedina nagrada koju volonteri i prijatelji muzeja dobivaju za svoj rad jest zadovoljstvo što pridonose radu i razvoju ustanove u kojoj rade te zajednici kojoj služe, a od muzeja i njegova osoblja očekuju odavanje priznanja, poticanje i dobro iskorištavanje njihova rada. Angažiranjem volontera doprinosi uključivanju zajednice u rad muzeja i poboljšavanju suradnje s tom istom zajednicom. Osim nekoliko članova u Muzeju Sinjske alke koji obavljaju administrativne poslove svi preostali članovi su volonteri, uključujući Upravni odbor (12 članova). Sinjsko Viteško alkarsko društvo ima 250 članova, a mnogi od njih sudjeluju u projektima, u skladu s njihovim mogućnostima. Oni osobito aktivni su alkari i alkarski momci (70 članova). Svi sudjeluju u projektima prema svojoj stručnosti.⁵⁴

⁵³ Magdić, D., (2015.): Završava se muzej Sinjske alke, Arhitektura, raspoloživo na: <http://pogledaj.to/arhitektura/zavrsava-se-muzej-sinjske-alke/>, [pristupljeno 06.06.2018.]

⁵⁴ Dokumentacija Muzeja Sinjske alke

Muzeji se više ne sagledavaju prema stvarima koje posjeduju kao što su zbirke, darovnice i objekti, već se razmatraju sve prednosti koje pruža pojedincima i zajednicama kojima stoji na raspolaganju. Suradnja muzeja i lokalne zajednice jako je važna u smislu iskorištavanja kolekcija kako bi se ljude približilo njihovoj povijesti i ohrabrilo ih da pokušaju razumijeti osobni identitet. Jednako kao što su zajednici potrebni povijest i identitet očuvan u muzejima, tako i muzejske institucije trebaju zajednicu kako bi prepoznali vlastite vrijednosti i opravdali svoje postojanje. Kroz muzej Alka je prisutna u lokalnoj zajednici tijekom cijele godine, ali osobito tijekom ceremonije Alke. Posebne interesne skupine su djeca i mladi ljudi koji će u budućnosti postati čuvari ove tradicije, prenoseći je s generacije na generaciju kroz tri stoljeća. Djeca i mladi pomažu alkarima na probama. Također, tijekom Alke, mnogi od njih sudjeluju na brojnim dječjim Alkama koje se organiziraju na ulicama Sinja. Nadalje, muzej je otvoren za volontere i sve ostale posjetitelje (obitelji, mlade, turiste) koji će promovirati nematerijalnu baštinu kompletne regije. Cijeli muzej je dizajniran na vrlo suvremen način, tako da se posjetitelji ugodno iznenade usklađenom kombinacijom tradicionalnog i modernog, isprepletenosti materijalne i nematerijalne baštine, audio-vizualnim doživljajem alkarske povorke, alkara u galopu, a ciljana upotreba multimedijalnih dodataka znatno podiže dojam cijelog postava Muzeja. Za zbirku Muzeja, snimljena su dva filma i projicirana su kao dio postava. Prvi je uvodni film koji uvodi posjetitelje u bitku 1715. i početke Sinjske alke, u kojem su sve glavne i sporedne uloge odigrali lokalni stanovnici. Također, za potrebe Muzeja, nekoliko dana prije Alke snimljeni su kadrovi alkara na trkalištu. Lokalno stanovništvo se u velikom broju odazvalo na poziv medija i popunilo tribine, dajući dojam stvarnog Alkarskog natjecanja. Alkari i Sinjska limena glazbe sudjelovali su na snimanju kao volonteri.

Jedan od projekata koje su organizirali Muzej Sinjske alke i Viteško alkarsko društvo Sinj bilo je obilježavanje tristote godišnjice Alke kroz dječja umjetnička, književna, glazbena i fotografska natjecanja na temu Alke pod nazivom "I mi smo 300", što je mladima pružilo priliku pokazati svoje razumijevanje i viziju tradicije Alke. Kulturno-obrazovni projekt proveden je u suradnji s vrtićima i osnovnim i srednjim školama s područja Sinja i Cetinskog kraja.

Projekt je omogućio:⁵⁵

- organiziranje radionica za stanovnike Sinja i okolnog područja koje se bave pitanjima lokalnog karaktera i povezanosti sa Sinjskom alkom kako bi se očuvali tradicionalni obrti i baština.
- objavljivanje vijesti i događaja u društvenim medijima, lokalnoj i nacionalnoj televiziji, radiju i tiskanim medijima.
- promociju ne samo Muzeja, već i cjelokupnog grada i okolice turističkim agencijama, radi boljeg iskorištavanja turističkog potencijala Muzeja.
- poticanje lokalne proizvodnje suvenira.
- sudjelovanje na sajmovima (domaćim i inozemnim).

Otvorenjem muzeja otvorio se čitav niz mogućnosti kulturne suradnje sa sličnim ustanovama. Osim muzeja i galerija u Sinju s kojima Muzej ostvaruje odličnu suradnju kroz zajedničke projekte i radionice, bitno je naglasiti i postojeće kontakte sa nizom ustanova u Republici Hrvatskoj, poput interakcije s Etnografskim muzejom u Zagrebu u smislu izvođenja izložbi. Viteško alkarsko društvo također surađuje s nizom institucija i udruga. U Hrvatskoj ostvaruje suradnju sa “Trkom na prstenac” iz Barbana, gradom Vukovarom, a u Italiji sa Fondazione sa Sartiglia. Sinjska alka je kao turnir povijesno nastao kao sjećanje na bitku protiv Osmanlijske vojske 1715. Danas, 300 godina nakon potrebno je istaknuti izuzetno dobre odnose s Republikom Turskom, čiji predstavnici posjećuju manifestaciju.⁵⁶

Kulturne atrakcije za turista nisu samo baština i povijesno nasljeđe već i suvremena kultura i život žitelja grada ili mjesta. Za njih je iznimno važno da vide, dožive i osjete nešto autohtono čega u njihovoj zemlji nema, a sa svim znamenitostima, zanimljivostima i specifičnostima najbolje će ih upoznati lokalno stanovništvo. Djelovanje lokalne zajednice ističe se ponajprije iz razloga što su lokalni stanovnici istinski baštinici kulturnog nasljeđa u svome gradu, i važno je naglašavati njihovu ulogu kako bi osjetili motivaciju za prenošenje tradicije i običaja na mlađe naraštaje jer naposljetku nitko bolje ne poznaje prošlost, mitove i legende od samih stanovnika. Ono što nosi osobnost turističke ponude svakog mjesta i lokalne zajednice je prepoznatljivi kulturni identitet i kulturne vrijednosti koje se ne mogu pronaći nigdje drugdje. S obzirom na sadržaje Muzeja Sinjske alke i prezentaciju povijesti i kulture grada pomoću digitalnih uređaja i tehnologije ne samo da se turistima lakše i kvalitetnije prezentira sam grad i njegovo nasljeđe, već je i lokalnom stanovništvu jednostavnije razumjeti vlastitu povijest i

⁵⁵ Dokumentacija Muzeja Sinjske alke

⁵⁶ Dokumentacija Muzeja Sinjske alke

osjetiti povezanost s kulturnim identitetom kojeg će na inovativnije načine moći prenijeti na druge.

4.3. Uloga Muzeja Sinjske alke u kreiranju turističke ponude grada Sinja

Muzeji predstavljaju iznimno važan dio kulturne ponude, a samim time i nezaobilazan dio kulturnog turizma. Za muzej je iznimno važno da omogući svojim posjetiteljima novo iskustvo i doživljaj jer će na taj način postati poželjna destinacija i atrakcija za svoje korisnike. U vidu kulturnog turizma rad muzeja ne odnosi se samo na upravljanje zbirkama koje posjeduje, već na poticanje lokalne zajednice na aktivno sudjelovanje u planiranju upravljanja baštinom. Samim time muzeji sudjeluju u oblikovanju i razvijanju kulturne ponude područja u kojem djeluju, te kao takvi mogu biti integralni dio kulturnih lokaliteta. Veliki trud ulažu u uspostavljanje komunikacije koja služi kao sredstvo muzeju da postane središte znanja, doživljaja, sudjelovanja, djelovanja i mjesto na kojem će posjetitelji provjeriti i iskoristiti vlastite ideje, te donijeti zaključke. S obzirom na razvoj tehnologije i činjenicu da se ljudi danas informiraju o svemu putem interneta svakom pojedincu na raspolaganju su ogromne količine i kakvoća podataka i informacija čemu muzeji teško mogu konkurirati. Međutim, prednost muzeja je što oni čuvaju i izlažu originalne predmete, njihova snaga je autentičnost, a da bi posjetitelj mogao formirati vlastiti stav i mišljenje nužno je da doživi muzejski sadržaj iz prve ruke. Muzeji djeluju kako bi posjetiteljima pomogli pri istraživanju nekih od segmenata kulturne baštine, ali i kako bi ih potaknuli i uputili na razgledavanje grada u cjelini. Osobito je važno osmisliti i prezentirati muzejski doživljaj koji će naglasiti inspiraciju, dinamičnost, participaciju i jedinstvenost.⁵⁷

Realizacijom Muzeja Sinjske alke Republika Hrvatska je dobila modernu muzejsku ustanovu koja javnom prezentacijom vodi računa o strukturi svojih posjetitelja, i koja čuva, štiti i obnavlja naslijeđenu građu u skladu s današnjim vremenom i suvremenim promišljanjima o muzejima kao prvenstveno kulturnim, a potom i znanstvenim i pedagoško-edukativnim institucijama.⁵⁸ Dodatno, svojom povijesnom utemeljenošću i vizualnom atraktivnošću Sinjska alka predstavlja manifestaciju značajnog turističkog potencijala. Stoga je očekivano

⁵⁷ Klarić, V., Laszlo, Ž., Nevidal, R., (2011.): Muzeji i turizam, Turistički posjeti muzeju: Upravljanje posjetiteljima, Zagreb, Globotour Event, str.4.-26.

⁵⁸ Muzej Sinjske alke, raspoloživo na: https://www.alka.hr/scroll_page.asp?groupID=10, [pristupljeno 05.06.2018.]

da je i Muzej Sinjske alke preuzeo važnu ulogu u zajednici i postao središte komunikacije i generator kulturnih događanja u Gradu Sinju. Posebnu atrakciju postava predstavlja prikaz alkarske povorke načinjen u prirodnoj veličini a prikazana je i rekonstrukcija bitke pod Sinjem iz 1715. godine gdje posjetitelji mogu u multimedijalnom okruženju doživjeti tu slavnu bitku.

Muzej Sinjske alke svojim stalnim postavom doseže čak i najviše muzejske standarde, prezentacijske i tehnološke, te tako staje uz bok ostalim vrhunskim muzejima u Republici Hrvatskoj. Muzejski postav uključuje mnoštvo odora, opremu i oružje sinjskih alkara te alkarske statute i pravilnike koje donosi u suvremenoj digitalnoj formi. Sam prostor je inkorporiran u centralni dio Alkarskih dvora, kao poveznica od ulaza Petrovac na jugu do Vojvodinih prostorija na sjeveru. Nikada dosad nije bilo moguće sve o Sinjskoj alci doživjeti u jednome prostoru, a upravo je to ono što Muzej Alke nudi. Muzej je organiziran u okviru Alkarskih dvora kao samostalna organizacijska jedinica koju je osnovalo Viteško alkarsko društvo u Sinju s ciljem prikupljanja, čuvanja, proučavanja i izlaganja sačuvane alkarske nošnje i opreme, dokumentacije i pisanih tragova o prošlosti i sadašnjosti ove viteške igre, trodimenzionalnih i ostalih predmeta, umjetničkih djela i dokumenata koji su pratili trčanje Alke, a koji su nastajali kao njezina posljedica ili svjedoče o njezinoj povijesti.⁵⁹

Djelovanje i rad Muzeja generirali su značajne doprinose razvoju i unaprijeđenju turističke infrastrukture u Sinju i očuvanju njegove baštine. Kao savršen spoj tradicije i suvremenosti konstantno radi na razvijanju novih sadržaja i zanimljivih aktivnosti kojima potiče nova zapošljavanja, interakciju sudionika lokalne zajednice i razvoj turizma. Bitno je istaknuti kako Muzej spaja i materijalnu i nematerijalnu baštinu te je postao žarište aktivnosti kroz razne specifične edukacijske programe i projekte koji za cilj imaju zadržati svu nematerijalnu tradiciju živom.

⁵⁹ Muzej Sinjske alke, Muzejski dokumentacijski centar, Hrvatski muzeji i zbirke online, raspoloživo na: <http://hvm.mdc.hr/muzej-sinjske-alke.720.1:SIN/hr/info/>, [pristupljeno 06.06.2018.]

5. ZAKLJUČAK

Usprkos činjenici što se muzeji smatraju isključivo kulturnim institucijama čija je primarna uloga sakupljanje, čuvanje i upravljanje kulturnim sadržajem, te edukacija posjetitelja, upravo su društvene aktivnosti način pomoću kojega muzeji mogu stvoriti i pridonijeti osjećaju pripadnosti. Muzej je institucija koja pripada zajednici i usporedno s time ne bi se trebao shvaćati samo kroz aspekte materijalne i nematerijalne baštine, već kao društveni čimbenik koji odražava promjene u društvu i istovremeno potitivno utječe na njega. U svjetlu takvog promišljanja muzej postaje inicijator društvene jednakosti i ravnopravnosti.

Muzej Sinjske alke nezaobilazan je dio kulturne ponude, a samim time i sastavnica kulturnog turizma kao važnog usmjerenja turističkog razvoja regije. U svakom pogledu svoga djelovanja uključuje i aktivira lokalnu zajednicu potičući suradnju kroz organizaciju projekata i radionica. Kao važan čimbenik kulturnog i društvenog života održava pozitivne vrijednosti lokalne zajednice brigom za jedinstvo i izgradnjom odnosa. Pomoću moderne tehnologije i interaktivnog muzejskoga postava Muzej je pronašao svojevrsan i uspješan način uspostavljanja komunikacije sa svojim posjetiteljima, bilo da se radi o turistima ili stanovnicima Cetinske krajine. Nove generacije će zahvaljujući Muzeju moći stjecati znanja o Sinjskoj alci na suvremen i njima prihvatljiv način.

Održavanje prisnog odnosa s publikom ključno je kako bi se održao senzibilitet lokalne društvene zajednice prema Sinjskoj alci i kako bi se što vjerodostojnije sačuvalo kulturno-povijesno nasljeđe. Upravo je Alka, višestoljetna viteška igra koja je sačuvala tradiciju i izvorne vrijednosti, čuvar identiteta grada Sinja, a Muzej Sinjske alke predstavlja ne samo ustanovu već i kontinuiranog nositelja te tradicije koji svojim djelovanjem drži alku živom tokom cijele godine.

SAŽETAK

Sinj je gradić u Dalmatinskoj zagori gdje se koncentracija turizma osjeti ponajviše u ljetnim mjesecima, osobito u razdoblju tijekom programa „Dani Alke i Velike Gospe“ koji započinje sredinom srpnja i traje do kraja mjeseca kolovoza. Većina turista posjećuje Sinj u sklopu vjerskog turizma i kulturnih događanja, manifestacija i znamenitosti. Otvaranjem Muzeja Sinjske alke 2015. godine povijesna priča grada dobila je novo značenje za turiste, ali i lokalno stanovništvo. Novim i modernijim načinima prezentacije sadržaja i tehnološkim rješenjima Muzej je oduševio svakoga tko je sudjelovao u projektu izgradnje i brojne posjetitelje čija se brojka podiže iz godine u godinu čemu svjedoče nominacije za brojne nagrade ne samo nacionalne već i međunarodne važnosti. Naglasak rada je na interakciji Muzeja i lokalne zajednice koja se sudjelovanjem u raznim projektima pobliže upoznala s vlastitim kulturnim identitetom i baštinskom ostavštinom koju je potrebno njegovati kako bi sljedeće generacije mogle iskusiti pripadnost zajednici i promicati nasljeđe u skladu s načelima održivosti.

Ključne riječi: *Sinj, Muzej Sinjske alke, kulturni identitet, lokalna zajednica*

SUMMARY

Sinj is a small town in Dalmatian hinterland, where the concentration of tourism is mostly felt in the summer months, especially during the program „Days of Alka and Assumption of Mary“ which begins in mid-July and lasts until the end of August. Most of the tourists visit Sinj as part of religious tourism and cultural events, manifestations and sights. The opening of Museum of Alka of Sinj in 2015. city's historic story gained a new meaning for tourists as well as the local population. With new and modern ways of presenting context and technological solutions The Museum amazed all those who participated in the construction of project and numerous visitors, whose number rises from year to year as evidenced by many awards not only of national but also of international importance. The emphasis is on the interaction between the Museum and the local community, which through different projects got acquainted with their own cultural identity and hereditary legacies that need to be nurtured so that future generations can experience belonging to the community and promote inheritance in accordance with the principles of sustainability.

Key words: *Sinj, Museum Alka of Sinj, cultural identity, local community*

LITERATURA:

1. Bilton, K., (2010.): Menadžment i kreativnost, Beograd, CLIO
2. Borković, V., (1995.): Cetina između Svilaje i Kamešnice, Sinj, Ogranak Matice Hrvatske u Sinju
3. Dokumentacija Muzeja Sinjske alke
4. Gob, A., Drouguet, N., (2007.): Muzeologija: povijest, razvitak, izazovi današnjice. Antribarbus: Zagreb
5. Inicijalni nacrt strategije razvoja grada Sinja 2015.-2020.
6. Klarić, V., Laszlo, Ž., Nevidal, R., (2011.): Muzeji i turizam, Turistički posjeti muzeju: Upravljanje posjetiteljima, Zagreb, Globotour Event
7. Krivošejev, V., (2012.): Muzeji, menadžment, turizam-ka savremenom muzeju, od teorije do prakse, Narodni muzej Valjevo
8. Maroević, I., (1993.): Uvod u muzeologiju, Zavod za informacijske studije
9. Materijali s predavanja Kulturno povijesna baština i turizam 10.10.2017.
10. Vrgoč, M., (2009.): Sinj, Pregled povijesti, Ogranak Matice Hrvatske Sinj
11. Vukušić, AM., (2005.): Suvremenost tradicija i sjećanje: Sinjska alka, Institut za etnologiju i folkloristiku

INTERNET IZVORI

1. Arheološka i druge zbirke franjevačkog samostana, Muzejski dokumentacijski centar, Hrvatski muzeji i zbirke online, raspoloživo na: <http://hvm.mdc.hr/arheoloska-i-druge-zbirke-franjevackog-samostana,137/hr/crkvene-zbirke/>, [pristupljeno 03.06.2018.]
2. Brstilo, I., Jelavić, Ž., (2010.): Kultura kao prostor mogućnosti: muzej kao čimbenik društvene integracije, raspoloživo na:

[file:///C:/Users/acer/Downloads/jelavic_145_160_ETNOLOSKA_ISTRAZIVANJA_1_5_3%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/acer/Downloads/jelavic_145_160_ETNOLOSKA_ISTRAZIVANJA_1_5_3%20(5).pdf), [pristupljeno 30.03.2018.]

3. Grad Sinj, Portal grada Sinja, Povijest grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.sinj.com.hr/vodic/povijest-grada-sinja>
4. ICOM, (2006): Etički kodeks za muzeje, Maison de'UNESCO, Francuska, raspoloživo na: <http://www.icom-croatia.hr/wp-content/uploads/2011/11/Eticki-kodeks-za-muzeje.pdf>, [pristupljeno 30.08.2018.]
5. ICOM, (2017.): ICOM Code of ethics in museums, raspoloživo na: <https://icom.museum/wp-content/uploads/2018/07/ICOM-code-En-web.pdf>, [pristupljeno 30.08.2018.]
6. ICOM, raspoloživo na: <https://icom.museum/en/activities/standards-guidelines/museum-definition/>, [pristupljeno 30.08.2018.]
7. Kamičak, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Vodic/42/kamicak>, [pristupljeno 03.06.2018.]
8. M Pearce , S., (1997.): Museums, objects and collections, Smithsonian books, raspoloživo na: https://books.google.hr/books?id=M6aZBwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false , [pristupljeno 30.08.2018.]
9. Magdić, D., (2015.): Završava se muzej Sinjske alke, Arhitektura, raspoloživo na: <http://pogledaj.to/arhitektura/zavrsava-se-muzej-sinjske-alke/> , [pristupljeno 06.06.2018.]
10. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Sinjska alka, viteški turnir u Sinju, raspoloživo na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6235> , [pristupljeno 03.06.2018.]
11. Muzej Cetinske krajine, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Vodic/43/muzej-cetinske-krajine>, [pristupljeno 03.06.2018.]
12. Muzej Sinjske alke, raspoloživo na: https://www.alka.hr/scroll_page.asp?groupID=10, [pristupljeno 05.06.2018.]

13. Muzej Sinjske alke, Muzejski dokumentacijski centar, Hrvatski muzeji i zbirke online, dostupno na: <http://hvm.mdc.hr/muzej-sinjske-alke,720.1:SIN/hr/info/> , [pristupljeno 06.06.2018.]
14. Muzej, Wikipedija, raspoloživo na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Muzej> , [pristupljeno 30.08.2018.]
15. Početak 2.stoljeća – Gaj Liberije, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Povijest/22/pocetak-2-stoljeca-gaj-laberije>, [pristupljeno 03.06.2018.]
16. Početak i povijest Alke, Sinjska Alka,(2015.): Alka d.o.o., raspoloživo na: http://www.alka.hr/alkaWiki_opsirno.asp?pageID=4&nID=2, [pristupljeno: 03.06.2018.]
17. Staza Gospi Sinjskoj, Turistički vodič, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: http://www.visitsinj.com/download/staza_gospi_sinjskoj.pdf, [pristupljeno 05.06.2018.]
18. Turistička zajednica grada Sinja, Povijest, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/povijest/20/povijest#1> , [pristupljeno 31.08.2018.]
19. O Sinju, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Sinj/16/geografski-polozaj>, [pristupljeno 02.06.2018.]
20. Velika Gospa, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Vodic/35/velika-gospa> , [pristupljeno 04.06.2018.]
21. Vrtiprah, V., (2006.): Kulturni resursi kao činitelji ponude u 21. stoljeću, Sveučilište u Dubrovniku,Dubrovnik, raspoloživo na: https://www.researchgate.net/publication/27195688_KULTURNI_RESURSI_KAO_CINITELJ_TURISTICKE_PONUDE_U_21_STOLJECU , [pristupljeno 14.09.2018.]
22. Znamenitosti, Turistička zajednica grada Sinja, raspoloživo na: <http://www.visitsinj.com/hr/Vodic/39/znamenitosti> , [pristupljeno 03.06.2018.]